

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. днк Маргарита Николова Карамихова,
катедра „Нова и най-нова история на България“, ИФ, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“
на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в Софийския университет
„Св. Климент Охридски“
област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата,
Етнография – политическа етнология

В конкурса за ‘професор’, обявен в Държавен вестник, бр.65 от 16.08.2019.г. и в интернет-страницата на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ за нуждите на катедра Етнология към Исторически Факултет като единствен кандидат участва доц. днк Веселин Иванов Тепавичаров.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД 38-568/ 01.10. 2019 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (СУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ в СУ, област на висше образование 3. Социални стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, Етнография – политическа етнология, обявен за нуждите на катедра Етнология към Исторически факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: доц. днк Веселин Иванов Тепавичаров, катедра Етнология, Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Представеният от Веселин Тепавичаров комплект материали на електронен и хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ.

Кандидатът е приложил общо 19 научни труда: 1 монография, 3 статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, 6 статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове и 9 студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публи-

кувани в редактирани колективни томове. Две от публикациите са излезли на английски език.

Всички публикации са оригинален научен принос и са свързани с работата на Веселин Тепавичаров като преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Веселин Тепавичаров е класически пример на възпитаник на СУ „Св. Климент Охридски“, който развива научната и професионалната си кариера в Университета. След като получава базисната си подготовка като историк, от 1991 година той се профилира в областта на Етнологията, прилагайки умело интердисциплинарен подход. Активната му изследователска работа дава отлични резултати в областта на Политическата антропология. Кандидатът се хабилитира през 2007 г. и защитава втори докторат (доктор на науки за културата) през 2017 година.

От 2007 до 2015 г. Веселин Тепавичаров успешно ръководи катедра Етнология към ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“. Член е на международната асоциация на етнологите. В периода 2009 – 2012 г. е член на комисия за образование на малцинствата към МОН.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Според представената справка Веселин Тепавичаров води 6 лекционни курса в ОКС бакалавър и 4 лекционни курса в ОКС магистър на Исторически факултет. Важно е да се отбележи концептуалното развитие на преподаваната от него Политическа антропология/ етнология в ОКС магистър чрез лекционните курсове: „Етнополитически модели в културната антропология“, „Национални идеологии и национална сигурност на Балканите“, „Национална сигурност в социалистическа България“, „Национално митотворчество и държавна политика“. Тези лекционни курсове и пакетите от материали към тях са уникални за българското висше образование и заслужават специални адмирации.

Веселин Тепавичаров участва като ръководител или член на екип във впечатляващ брой национални научни проекти, свързани с изследователските му дирения и преподаваната материя. Всички негови публикации се базират на сериозен обем от лично събрани емпирични етнологички материали. Прави впечатление големият брой студенти, докторанти и млади учени, които работят на терен по проектите с него. Така ученият обучава на практика младите етнологи, което обяснява повишеният интерес

към Политическата антропология/ етнология в последните години. Веселин Тепавичаров е научен ръководител на 4 успешни докторанти, 3 от които работят на различни позиции в СУ. Част от докторантите му са защитили дипломни работи под негово ръководство.

4. Научна продукция, представена за конкурса

Прави отлично впечатление фактът, че доц. Тепавичаров участва в конкурса за длъжността професор с монографичен труд - „Носталгията по социализма в България (етнологичко изследване)“, освен с група статии.

Монографията е изцяло оригинален, приносен труд, плод на дългогодишно събиране на емпирични етнологички материали и на постоянно проследяване на националната и чуждестранната литература, която третира въпросите на паметта, припомнянето и забравата. Авторът демонстрира системни познания върху изследванията на европейските пост-социалистически страни. За написването на този труд Веселин Тепавичаров изцяло разгръща възможностите на интер-дисциплинарния подход, в който водещи, разбира се, са методите на Политическата антропология/ етнология.

В различните глави на монографията критично са представени достиженията на етнологи, историци, изследователи на икономиката и стопанската история, социолози, транзитолози. Авторът запазва академична дистанция при коментара на текстовете, независимо дали приема или критикува дадени изводи и внушения. Оценявам майсторството на Веселин Тепавичаров да „излиза“ от битието си на съвременник, на носител и преживяващ събития и процеси, които в крайна сметка го засягат лично като гражданин на Република България. Като учен, следящ продукцията на Тепавичаров, смятам, че той е достигнал до ниво майсторско владение на методиката на Политическата антропология/ етнология.

Описанието на методиката на изследването е изградено съгласно с най-високите академични стандарти. Макар и емпиричните етнографски материали (записи на интервюта) да се съхраняват (за сега) в личния архив на автора, те носят всички атрибути на коректния запис и необходимите мета-данни. Читателят с лекота може да „влезе“ в контекста на разговора, част от който е цитирана. Подробното описание на методиката на събиране на материали печели на автора сериозен кредит от доверие дори, ако читателите не биха приели всички негови тези.

Структурата на труда е логична, стройно изградена така, че последователно да акумулира знание за обекта и предмета на изследването. В **първа глава** са очертани теоретичните рамки на изследването. Ясно е показано какви са предимствата и/ или недостатъците при реализирането на един или друг подход. Последователно, но без излишно навлизане в детайли е обяснено защо дадена теория е необходима за труда. Подчертавам този факт, защото в последните години се нароиха трудове, в които авторите представят блестящо най-новите теории на нашумели западни автори, без да съумеят да приложат в изложението си тези познания. В следващите глави В. Тепавичаров показва майсторството си и в това – да се опира на представените теории и да оценява кой теоретичен модел работи или не в конкретния случай.

Втора глава търси отговор на важния въпрос за митологизирането на миналото. Тепавичаров разгръща разказа за паметта на различните поколения, с които работи на терен. Докато четях представянето и анализа на „бригадирското поколение“ постоянно се връщах към спомените си за моите родители и техния приятелски кръг. Без да генерализира, което е още едно достойнство на автора, той показва факторите, формирали нагласите и съответно – склонността към митологизиране на миналото чрез противопоставяне на различни отрязъци от лично преживяно време.

Трета глава е посветена на т. нар. „преход“. Многоаспектното представяне на последните 30 години е важно за разбирането на нагласите към миналото. В тази глава Тепавичаров се фокусира върху културните норми, утвърдени от дългогодишната практика, които по различен начин формират личните стратегии на родените по време на социализма. От готовността или неподготвеността на различните поколения/ генерации да се адаптират към промените в стопанския и политическия живот, както и от работещите митологични схеми, се извеждат носталгичните нагласи към миналото.

Четвърта глава предлага типология на носталгичните групи. Много продуктивен е подходът на Тепавичаров при изграждането на конструираната типология. Авторът подробно представя и анализира основните послания, които постоянно се излъчват от интервюираните.

В **пета глава** е анализирана културната реакция на промените в многоаспектните ѝ проявления (лични и групови стратегии, демографска криза).

В **ЗаклЮчението** е коментирана носталгията по социализма като групов културен феномен и като продукт на дълготраен национален стереотип. Приносно е развенчаването на серия национални митове (работливост, страст към образованието

и пр.). Експлицитно е показана ролята на посткомунистическата олигархия за създаването и поддържането на соц-носталгията чрез различни механизми.

Студиите и статиите, с които доц. Тепавичаров участва в конкурса покриват широк спектър от теми, които влизат в лекционните курсове, преподавани от него в трите степени на висшето образование. Те могат да бъдат групирани най-общо както следва: Изследвания на политически субкултурни групи; Транзитологични изследвания; Изследвания на локални общности; Изследвания на идентичности; Методологични коментари.

Специално внимание заслужава приложената част от проектите и съответните им публикации, които реализира Веселин Тепавичаров. Етнопедагогическите му разработки съдържат ценен приложен потенциал. Специално внимание трябва да се обърне на системното, аргументирано настояване науката Етнология да бъде включена в учебните програми на средното образование.

От представените справки става ясно, че трудовете на Веселин Тепавичаров са известни и цитирани положително в чужбина и в България. Всички уважавани портали за наука (Web of Science Clarivate Analytics, Skopus ELSEVIER, CEEOL и пр.) отбелязват цитирания на негови статии. Съгласно с данните на Harzing's Publish or Perish цитиранията му формират $h\text{-index} = 2$, което е повече от достатъчно за заемане на длъжността професор, съгласно с българската практика.

Предоставената справка показва, че Веселин Тепавичаров надхвърля минималните национални изисквания за заемане на длъжността професор (като вече е покрил изискванията за доцент и доктор на науки за културата, вписани в Националния регистър - <https://cris.nacid.bg/public/scientist-search>).

5. Оценка на личния принос на кандидата

Представените публикации са изцяло оригинален, личен принос на доц. днк Веселин Тепавичаров. Кандидатът коректно и съвестно е цитирал използваната литература и лично събраните емпирични етнографски материали. Всички изводи и заключения са плод на дългогодишната му, системна работа.

6. Препоръки

Препоръчвам доц. днк Веселин Тепавичаров да издаде отделен монографичен труд върху теорията и практиката на теренното етнографско изследване през XXI век.

Този труд ще е от полза на следващата генерация преподаватели и студенти и ще запълни сериозна празнота.

7. Лични впечатления

Дългогодишните ми наблюдения над работата на доц. днк Веселин Тепавичаров показват, че той е надарен с все по-рядко срещаното качество да увеличи и да работи с млади хора. Нещо повече, той инвестира системно в понататъшното развитие на студентите, докторантите и младите учени. С доказаните си качества ва теренист и високата си проектна активност, В. Тепавичаров задава устойчив модел за работа, съгласно с най-добрите академични традиции. Безспорно е, че доц. Тепавичаров е изградил школа в областта на Политическата антропология/ етнология, което е и изискване за заемане на университетската длъжност 'професор'.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от Веселин Иванов Тепавичаров **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът в конкурса е представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при процедурата за хабилитация (доцент) и при защитата на научната степен 'доктор на науките'. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници със съответния импакт фактор. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на Веселин Тепавичаров е несъмнена.

Постигнатите от Веселин Иванов Тепавичаров резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Исторически факултет, приети във връзка с Правилника на СУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет

на Исторически факултет за избор на Веселин Иванов Тепавичаров на академичната длъжност 'професор' в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата, специалност Етнография – политическа етнология.

23.11. 2019 г.

Рецензент: проф. днк Маргарита Карамихова